2. De nationale forsikringsordninger, som er vedtaget ved overenskomster indgået af de kompetente myndigheder med faglige eller tværfaglige organisationer eller ved kollektive overenskomster indgået af arbejdsmarkedets partnere, og som ikke har været genstand for en erklæring i henhold til artikel 1, litra j), andet afsnit, i forordning nr. 1408/71, kan ikke anses for lovgivning ifølge artikel 1, litra j), første afsnit, hvorfor ydelser i henhold til sådanne ordninger ikke er omfattet af forordningens saglige anvendelsesområde. Heraf følger, at forordningens artikel 33, hvorefter en medlemsstat ikke kan foretage tilbageholdelse af bidrag i lovbestemte pensionsydelser, der udbetales EF-borgere, når de hertil svarende ydelser ikke skal udbetales af en institution i denne medlemsstat, ikke kan gøres gældende over for en medlemsstat, som inden for rammerne af en ordning vedrørende sygdom og moderskab indfører et bidrag, der tilbageholdes i førtidspension og supplerende pensionsydelser af overenskomstmæssig art, der udbetales til personer, som er bosat i en anden medlemsstat, og som i henhold til denne stats lovgivning er omfattet af den dér gældende sygesikringsordning.

RETSMØDERAPPORT
i sag C-57/90 *

I — Retlig baggrund

Nationale retsregler

1. Lov nr. 79-1129 af 28. december 1979 om forskellige foranstaltninger til finansiering af den sociale sikring, (Journal officiel de la République Française (JORF) nr. 302 af 29.12.1979, s. 3279), suppleret med gennemførelsesdekreterne nr. 80-298 af 24. april 1980 (JORF nr. 99 af 26.4.1980, s. 1080) samt nr. 80-598 og nr. 80-599 af 30. juli 1980 (JORF nr. 177 af 31.7.1980, s. 1931), bestemmer, at de pensionskasser, der udbetaler supplerende pensionsydelser, i disse ydelser skal indeholde et sygesikringsbidrag til finansiering af den almindelige socialsikringsordning. I henhold til en skrivelse af 18. februar 1981 fra ministeren for sundhed og social sikring til direktøren for Caisse nationale d'assurance-vieillesse des travailleurs salariés (centralkassen for alderdomsforsikring af arbejdstagere) skal bidraget ikke indeholdes i lovbestemte pensioner, men derimod i supplerende pensionsydelser samt i førtidspension uafhængigt af, hvor modtagerne er bosat.

2. For så vidt angår *de særlige ydelser til førtidspension*, som udbetales af Fonds national de l'emploi (den nationale beskæftigelsesfond, herefter benævnt »FNE«), bestemmer artikel L 322-4 i code du travail (lov om

* Processprog: fransk.

arbejdsmarkedsforhold) (bekendtgørelse nr. 86-948 af 11.8.1986), at

»i de i denne artikel omhandlede tilfælde kan der ved overenskomster indgået med faglige eller tværfaglige organisationer, fagforeninger eller virksomheder tildeles:

1) — ...

2) — særlige ydelser til visse grupper af ældre arbejdstagere, såfremt det godtgøres, at de ikke er egnet til omskoling, eller at det som følge af virksomhedens situation er nødvendigt, med arbejdstagernes samtykke, at ændre deres fuldtidsbeskæftigelse til deltidsbeskæftigelse. Arbejdstagernes rettigheder, for så vidt angår social sikring, fastsættes administrativt.

3) — ...«

Lovens artikel R 322-1 bestemmer, at arbejdsministeren bemyndiges til at træffe »midlertidige foranstaltninger med henblik på, ved samarbejdsaftaler, at skaffe de nødvendige midler til sikring af arbejdstagere, der som følge af økonomiske omstændigheder mister deres løn eller en del af den«. Artikel R 322-7 uddyber de således ved overenskomst trufne foranstaltninger.

Bekendtgørelse af 15. september 1987, ændret ved bekendtgørelse af 26. oktober 1987 (JORF nr. 252 af 30.10.1987, s. 12644), fastsatte dels betingelserne for at være tilsluttet ordningen, dels rettighederne for dem, der er omfattet af FNE's overenskomster om særlige ydelser.

3. Ordningen vedrørende *supplerende pensionsydelser* til arbejdstagere, som udgør en del af den almindelige ordning for alderdomsforsikring og for forsikringer på landbrugsområdet, er i henhold til artikel L 731-5 i code de la sécurité sociale (lov af 29.12.1972 om social sikring) gjort obligatorisk for alle aktive og tidligere arbejdstagere.

Kollektive overenskomster, som er indgået af arbejdsmarkedets partnere, og som finder anvendelse på de arbejdsgivere, der er medlemmer af en af de to arbejdsgiverorganisationer, som har underskrevet overenskomsterne, fastsætter bestemmelserne for bidrag og ydelser. I henhold til interministerielle bekendtgørelser udstedt i medfør af artikel L 731-2 og L 731-3 i code de la sécurité sociale er bestemmelserne udvidet til at omfatte arbejdsgivere, der står uden for disse arbejdsgiverorganisationer, samt arbejdsgivere inden for brancher, der ikke er repræsenteret i disse organisationer, men som er omfattet af den almindelige ordning for alderdomsforsikring.

Fællesskabsbestemmelser

4. Artikel 13, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), bestemmer, at

»... de personer, der er omfattet af denne forordning, alene [er] undergivet lovgivningen i én medlemsstat«.

Forordningens artikel 33 lyder således:

»Den institution i en medlemsstat, som det påhviler at udbetale en pension eller rente, og som efter den lovgivning, der gælder for institutionen, skal tilbageholde bidrag, der påhviler pensionisten eller rentemodtageren til dækning af ydelser ved sygdom og moderskab, er berettiget til at foretage sådanne tilbageholdelser, beregnet i overensstemmelse ved den pågældende lovgivning, i den pension eller rente, som institutionen skal udbetale, for så vidt en institution i den nævnte medlemsstat skal bære udgifterne ved de ydelser, der er udredt i medfør af artikel 27, 28, 28a, 29, 31 og 32.«

II — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

5. Ved skrivelse af 15. juli 1985 henledte Kommissionen de franske myndigheders opmærksomhed på følgerne — for så vidt angår fællesskabsreglerne — af at indeholde bidrag til sygesikring ved udbetalingen af supplerende pensionsydelser til personer med bopæl i en anden medlemsstat end Frankrig. De franske myndigheder besvarede ikke skrivelsen.

Den 5. oktober 1988 fremsendte Kommissionen i henhold til EØF-Traktatens artikel 169 en åbningsskrivelse, hvori den anførte, at den franske lovgivning er uforenelig med artikel 13, stk. 1, og artikel 33 i forordning nr. 1408/71, idet den indebærer, at der indeholdes bidrag til sygesikring hos modtagerne af supplerende pensionsydelser og førtidspension, som er bosat i en anden medlemsstat end Frankrig, og som er omfattet af sygesikringsordningen i denne stat. I skrivelsen opfordrede Kommissionen den franske regering til at fremsætte sine bemærkninger inden for en frist af to måneder efter modtagelsen af åbningsskrivelsen.

6. Heroverfor anførte den franske regering i sin besvarelse af 3. februar 1989, dels at bidraget er et solidaritetsbidrag, der ikke som sådant giver ret til ydelser, dels at ydelser inden for sundhedssektoren i visse andre medlemsstater finansieres over skatten.

7. Kommissionen, der fandt, at disse argumenter ikke var relevante, fremsatte den 26. juni 1989 en begrundet udtalelse, hvori den opfordrede den franske regering til inden for en frist af to måneder efter meddelelsen at rette sig efter udtalelsen ved at træffe de nødvendige foranstaltninger dertil.

8. Ved skrivelse af 22. august 1989 anfægtede den franske regering indholdet af den begrundede udtalelse, idet den gjorde gældende, *at* forordning nr. 1408/71 ikke finder anvendelse på supplerende pensionsydelser og førtidspension, *at* de nationale myndigheder har kompetence vedrørende finansieringen af socialsikringsordninger, *at* den franske ordning ikke indebærer en forskelsbehandling, og *at* Kommissionens synspunkt tværtimod indebærer en forskelsbehandling af fastboende arbejdstagere i forhold til vandrende arbejdstagere.

9. Kommissionen har herefter anlagt denne sag. Stævningen blev indleveret til Domstolens Justitskontor den 7. marts 1990.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

III — Parternes påstande

10. *Kommissionen* har nedlagt følgende påstande:

1) Det fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 13, stk. 1, og artikel 33 i Rådets forordning nr. 1408/71, idet den har foretaget indeholdelse for bidrag til sygesikring hos modtagerne af supplerende pensionsydelser og førtidspension, som er bosat i en anden medlemsstat end Frankrig.

2) Den Franske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Den Franske Republik har nedlagt følgende påstande:

1) Frifindelse.

2) Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

IV — Sammendrag af parternes anbringender og argumenter

11. *Kommissionen* har anført, at de franske myndigheders indeholdelse for bidrag til syge- og moderskabsforsikring i de supplerende pensionsydelser og den førtidspension, som disse myndigheder udbetaler til personer med bopæl i en anden medlemsstat, er uforenelig med artikel 13, stk. 1, og artikel 33 i forordning nr. 1408/71, da de pågældende personer ikke er omfattet af den franske ordning vedrørende syge- og moderskabsforsikring. Efter Kommissionens opfattelse fastsætter artikel 13, stk. 1, det grundlæggende princip om, at kun én medlemsstats lovgivning finder anvendelse, hvilket princip konkretiseredes i artikel 33 for så vidt angår bidrag til sygesikring, der indeholdes i alderdomsydelser, som er omfattet af denne forordning.

12. Til støtte herfor har Kommissionen for det første gjort gældende, at princippet om, at kun én lovgivning finder anvendelse, kan påberåbes af de berørte arbejdstagere som en almindelig retsgrundsætning, der — konkretiseret i artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 — allerede eksisterede inden denne forordning, og hvis anvendelse derfor ikke kan begrænses til de situationer, der er omfattet af forordningen. Princippet finder således anvendelse i det foreliggende tilfælde, selv om forordningens materielle anvendelsesområde hverken omfatter ordninger vedrørende supplerende pensionsydelser eller ordninger vedrørende førtidspension. Kommissionen har tilføjet, at det for princippet er uden betydning, at der findes undtagelsesbestemmelser, såsom forordningens artikel 14c og bilag VII til forordningen

vedrørende tilfælde, hvor en person samtidig er undergivet lovgivningen i to medlemsstater.

13. Kommissionen har for det andet understreget, at ifølge Domstolens praksis i sager vedrørende forholdene forud for forordning nr. 1408/71's ikrafttræden har Traktatens artikel 48 og 51 til formål at sikre arbejdstagerne den størst mulige bevægelsesfrihed og indebærer ophævelsen af lovbestemte hindringer, der kan føre til, at vandrende arbejdstageres retsstilling forringes. Domstolen fastslog således, at det er forbudt at anvende lovgivningen i en anden stat end den, hvori den sikrede har beskæftigelse, når arbejdstageren herved forpligtes til at bidrage til finansiering af en socialsikringsinstitution, som ikke giver vedkommende nogen ekstra fordel, hvad angår samme risiko og samme tidsrum (jf. dom af 9.6.1964, sag 92/63, Nonnenmacher, Sml. 1954-1964, s. 491).

Domstolen har ligeledes fastsat princippet om, at det er forbudt andre medlemsstater end beskæftigelsesstaten at anvende deres sociale lovgivning, hvis det medfører forøgede byrder for arbejdstagerne, der ikke modsvarer en yderligere social beskyttelse (jf. dom af 5.12.1967, sag 19/67, Van der Vecht, Sml. 1965-1968, s. 411).

14. Ifølge Kommissionen fremgår det af denne praksis, at princippet om, at kun én lovgivning finder anvendelse, skal forebygge samtidig anvendelse af lovgivninger eller unødvendig sammenblanding af byrder og forpligtelser, som måtte følge af anvendelsen af flere forskellige nationale lovgivninger. Ifølge Kommissionen har Domstolen således draget en parallel mellem ordningen for bidrag og ordningen for retten til ydelser. Kommissionen anfører videre, at selv om medlemsstaterne frit kan lovgive på områder, der hører under deres kompetence, kan de ikke af den grund påberåbe sig nationale lovbestemmelser som grundlag for at unddrage sig de forpligtelser, som påhviler dem i medfør af fællesskabsretten. Ingen medlemsstat er derfor — ifølge Kommissionen — beføjet til at opkræve bidrag med henblik på at finansiere sin egen sygesikringsordning, selv om bidragene indeholdes i ydelser, der ikke er omfattet af forordning nr. 1408/71, såfremt det fremgår af fællesskabsreglerne, at en anden medlemsstats lovgivning skal anvendes.

15. Kommissionen har anført, at i henhold til dom af 28. marts 1985 (sag 275/83, Kommissionen mod Belgien, Sml. s. 1097, præmis 3) kan en medlemsstat — selv om der ikke består nogen direkte forbindelse mellem bidraget og den sikrede risiko — ikke foretage indeholdelse i pension, når de tilsvarende ydelser ikke påhviler en institution i denne medlemsstat. I den foreliggende sag består der ikke nogen artsforskel mellem de bidrag, der indeholdes i lovbestemte pensionsydelser, og de bidrag, der indeholdes i supplerende pensionsydelser og førtidspension. Alle disse former for indeholdelse er omfattet af samme lovbestemmelser og har til formål at finansiere den almindelige sygesikringsordning.

16. Herefter har Kommissionen gjort gældende, at det forhold, at bidragene — som anført af de franske myndigheder i skrivelsen af 3. februar 1989 — opkræves som en solidaritetsydelse og kan sammenlignes med

en skattelignende afgift, er sagen uvedkommende. Forordning nr. 1408/71 indeholder ingen sondring mellem bidragene, som derfor ikke falder uden for forordningens anvendelsesområde. Det afgørende element for anvendelsen af forordningen er ikke de ydelser, hvori bidragene indeholdes, men selve anvendelsen af bidragene, da det er her, det kan konstateres, om der består en direkte forbindelse mellem bidragene og retten til ydelser.

17. Med hensyn til forskelsbehandlingen mellem fastboende og vandrende arbejdstagere har Kommissionen anført, at fællesskabsreglerne alene skal sikre beskyttelse af den arbejdstager, der flytter inden for Fællesskabet. Dette formål kan derfor bevirke, at en eventuel »omvendt diskrimination« opretholdes på området for den frie bevægelighed for personer.

18. *Den franske regering* har indledningsvis anført, at forordning nr. 1408/71 ikke vedrører den måde, hvorpå de enkelte stater finansierer ordningerne for social beskyttelse. Regeringen har tilføjet, at i henhold til Domstolens praksis (jf. blandt andet dom af 5.1.1986, sag 41/84, Pinna, Sml. s. 1, af 27.9.1988, sag 313/86, Lenoir, Sml. s. 5391, og af 12.7.1989, sag 141/88, Jordan, Sml. s. 2387) foreskriver EØF-Traktatens artikel 51 ikke en harmonisering, men blot en simpel samordning af medlemsstaternes lovgivninger.

19. Efter den franske regerings opfattelse er vilkårene for finansieringen af de nationale socialsikringsordninger ikke omfattet af forordning nr. 1408/71's anvendelsesområde, når henses til, at forordningen ikke indeholder nogen definition af begrebet »bidrag«, samt til forskellen mellem de nationale ordningers opbygning og finansiering. I Frankrig finansieres syge- og moderskabsforsikringen dels ved bidrag, som er en forudsætning for retten til ydelser, dels ved solidaritetsbidrag, som ikke giver nogen ret, men som opkræves, selv om bidragyderen ikke i henhold til den franske ordning modtager ydelser i anledning af sygdom eller moderskab. Herved består der ikke nogen forbindelse mellem bidraget og den sikrede risiko som fastsat i forordning nr. 1408/71. Den franske regering har tilføjet, at selv om solidaritetsbidraget utvivlsomt må anses for et socialt bidrag, for så vidt som det opkræves til finansiering af socialsikringsordningerne, har Domstolen ikke fastslået, at ethvert opkrævet beløb, der anvendes eller kan anvendes til finansieringen af den sociale sikring, er et bidrag i forordning nr. 1408/71's forstand.

20. Den franske regering har herefter gjort gældende, at førtidspension og supplerende pensionsydelser ikke er omfattet af forordning nr. 1408/71's materielle anvendelsesområde. Anvendelsesområdet er klart defineret i forordningens artikel 4 ved en opregning af de sociale sikringsgrene, der er omfattet af den således indførte samordning af medlemsstaternes lovgivninger. På fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin omfatter denne opregning imidlertid hverken supplerende pensionsydelser eller førtidspension.

Under alle omstændigheder falder begge disse ydelser uden for forordning nr. 1408/71's anvendelsesområde, når henses til deres aftalemæssige karakter. Ifølge forordningens artikel 1, litra j), omfatter udtrykket »lovgivning« ikke bestemmelser i

bestående eller fremtidige kollektive overenskomster, selv om der af en offentlig myndighed er tillagt sådanne overenskomstbestemmelser almindelig retsvirkning eller er foretaget en udvidelse af deres gyldighedsområde. Imidlertid er førtidspensionsordningen oprettet ved overenskomst som resultat af konkrete aftaler, der er bindende for staten og den enkelte virksomhed. Også de supplerende pensionsydelser er indført ved overenskomst.

21. For så vidt angår navnlig førtidspension har den franske regering tilføjet, at Domstolen i dommen af 5. juli 1983 (sag 171/82, Valentini mod Assedic, Sml. s. 2157) fastslog, at ydelser udbetalt i henhold til »ordningen vedrørende den garanterede indkomst ved fratræden«, der var blevet indført ved en national tværfaglig overenskomst, adskiller sig fra en alderspension ved at forfølge et beskæftigelsespolitisk formål, idet ydelserne bidrager til at frigøre arbejdspladser, besat med arbejdstagere, der nærmer sig pensionsalderen, til fordel for yngre arbejdsløse, et formål der, i forbindelse med den økonomiske krise Fællesskabet har undergået i en vis årrække, først er blevet aktuelt efter iværksættelsen af forordning nr. 1408/71.

Det fremgår af ovennævnte dom, at førtidspension, der kan ligestilles med ydelser udbetalt i henhold til »ordningen vedrørende den garanterede indkomst ved fratræden«, hverken kan sammenlignes med ydelser ved alderdom eller ydelser ved arbejdsløshed i forordningens forstand, og derfor heller ikke med pension eller rente i al almindelighed. Det anfægtede sygesikringsbidrag — solidaritetsbidraget — der indeholdes i førtidspensionen, kan derfor ikke anses for et bidrag til dækning af ydelser ved sygdom i forordningens artikel 33's forstand.

22. Over for det af Kommissionen anførte har den franske regering gjort gældende, at bidrag, der anvendes til finansiering af sygesikringsordningen, ikke kan antages at være omfattet af artikel 33 alene på grund af denne anvendelse og uanset opkrævningsmåden. Bestemmelsen omfatter bidrag beregnet på grundlag af den pension eller den rente, der skal udbetales i henhold til den kompetente medlemsstats lovgivning. Selve beregningsgrundlaget for disse bidrag udgør en del af definitionen med henblik på anvendelsen af bestemmelsen. Derimod kan solidaritetsbidrag, der indeholdes i førtidspension eller supplerende pensionsydelser, ikke anses for bidrag, der kan tilbageholdes i pension eller rente på grundlag af forordningens artikel 33.

23. Den franske regering har bestridt, at der findes et almindeligt princip om, at kun én lovgivning finder anvendelse. Der findes nemlig en hel række undtagelser i forordning nr. 1408/71, som blandt andet er fastsat i artikel 14c og i bilag VII til forordningen. På fællesskabsreglernes nuværende udviklingstrin kan arbejdstagerne således samtidig være omfattet af flere forskellige lovgivninger på socialbeskyttelsesområdet.

24. For så vidt angår princippet om, at det er forbudt andre medlemsstater end beskæftigelsesstaten at anvende deres sociale lovgivning, hvis det medfører forøgede byrder for arbejdstagerne, der ikke modsvarer en yderligere social beskyttelse, har den franske regering herefter præciseret, at modtagerne af førtidspension ifølge den franske lovgivning altid har ret til ydelser ved sygdom eller moderskab i henhold til den almindelige ordning. Den franske regering har i denne forbindelse undret sig over, at Kommissionen i denne sag betragter arbejdstagere, der oppebærer førtidspension, som pensionister, idet Kommissionen i en begrundet udtalelse

af 11. juni 1987 vedrørende en anden sag anmodede regeringen om at anvende forordningens artikel 19, der vedrører aktive arbejdstagere, på modtagere af førtidspension.

25. Den franske regering har også understreget, at forordning nr. 1408/71 har finansielle konsekvenser for medlemsstaterne og de berørte institutioner. Domstolen har i dommen af 13. marts 1990 (sag C-30/89, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 691, præmis 23) henvist til, at ifølge dens faste praksis gør kravet om klarhed og forudsigelighed sig imidlertid i et sådant tilfælde gældende med særlig styrke.

I kraft af retssikkerhedsprincippet kan forordningens bestemmelser derfor ikke uden den nødvendige retshjemmel anvendes over for visse sociale ydelser.

26. Endelig har den franske regering bestridt, at det eneste formål med fællesskabsreglerne på dette område, som er at beskytte de arbejdstagere, der flytter inden for Fællesskabet, indebærer en accept af »omvendt diskrimination«. Det fremgår af betragtningerne til forordning nr. 1408/71, at samtlige statsborgere i medlemsstaterne og ikke blot de vandrende arbejdstagere skal sikres lige behandling i forhold til de nationale lovgivninger. Det ville derfor være i strid med ovennævnte princip at fritage pensionister med bopæl i en anden medlemsstat end Frankrig for solidaritetsbidraget.

27. *Kommissionen* har i replikken anført, at ovennævnte dom af 5. juli 1983 i Valentinisagen ikke er relevant, idet den foreliggende sag ikke vedrører spørgsmålet, om forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på modtagere af førtidspension. Kommissionen har herved gentaget, at sagen skal behandles i lyset af de samlede bestemmelser i artikel 13, stk. 1, og artikel 33 i forordning nr. 1408/71. Det forhold, at supplerende pensionsydelser og førtidspension ikke som sådanne er omfattet af forordningens anvendelsesområde, giver ikke medlemsstaterne ret til at anvende en administrativ teknik, som ved at indføre faktiske hindringer for arbejdskraftens frie bevægelighed ophæver forordningens tilsigtede virkning.

28. Med hensyn til den begrundede udtalelse af 11. juni 1987 har Kommissionen præciseret, at den blev udstedt i et helt andet tilfælde vedrørende det forhold, at artikel 19 i forordning nr. 1408/71 ikke kan anvendes på arbejdstagere, der modtager førtidspension i Frankrig og tager bopæl i en anden medlemsstat.

29. *Den franske regering* har i duplikken fremhævet, at udbetalingen af førtidspension ifølge fransk lovgivning normalt stilles i bero, såfremt arbejdstageren igen får erhvervsmæssig beskæftigelse. Regeringen har yderligere anført, at det kun er muligt at sammenlægge førtidspension med en alderspension, såfremt denne allerede er blevet opgjort inden arbejdsforholdets ophør og inden førtidspensionens udbetaling, eller hvis der er tale om efterladtepension.

30. Den franske regering har herefter anført, at modtageren af en fransk førtidspension, som har bopæl i en anden medlemsstat

end Frankrig, som ikke længere har erhvervsmæssig beskæftigelse, og som ikke oppebærer alderspension, udelukkende er omfattet af fransk lovgivning. Det fremgår af Domstolens praksis, hvorefter artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en arbejdstager, der ophører med den virksomhed, han har udøvet på en medlemsstats område, og som ikke har taget beskæftigelse på en anden medlemsstats område, fortsat er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor han senest var beskæftiget, uanset hvor lang tid der er forløbet siden beskæftigelsens og arbejdsforholdets ophør (jf. dom af 12.6.1986, sag 302/84, Ten Holder, Sml. s. 1821). Den franske regering har tilføjet, at i det omfang afsnit III, kapitel 1, i forordning nr. 1408/71 vedrørende ydelser ved sygdom og moderskab ikke indeholder en specifik regel om førtidspensionister, finder samme kapitels artikel 19, stk. 2, om arbejdstagere, der har taget bopæl i en anden medlemsstat end den kompetente stat, anvendelse.

31. For så vidt angår en modtager af fransk førtidspension, som har bopæl i en anden medlemsstat og er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse, men som i øvrigt oppebærer alderspension, finder artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 anvendelse. Som det fremgår af ovennævnte Ten Holder-dom af 12. juni 1986 må den medlemsstat, hvor arbejdstageren sidst har haft beskæftigelse, fortsat anses for at være Frankrig, når henses til bestemmelserne vedrørende betingelserne for sammenlægning af førtidspension og alderspension. Den franske lovgivning finder således altid anvendelse, for så vidt angår såvel bidrag som ydelser.

32. Den franske regering har også anført, at ifølge ovennævnte dom af 5. juli 1963 i Valentini-sagen kan førtidspension ikke ligestilles med almindelig pension. Førtidspensionisten er derfor en arbejdstager i den i forordningens afsnit III, kapitel 1, afdeling 2, forudsatte betydning og er i denne egenskab undergivet bestemmelserne i forordningens artikel 34, stk. 2.

33. I alle de ovennævnte tilfælde finder den franske lovgivning derfor anvendelse, og den franske ordning må altid bære omkostningerne ved de ydelser i anledning af sygdom, der udbetales førtidspensionisten i henhold til ordningen i den stat, hvor han er bosat.

34. For så vidt angår supplerende pensionsydelser har den franske regering blandt andet under henvisning til ovennævnte Ten Holder-dom af 12. juni 1986 gjort gældende, at personer, som i henhold til fransk lovgivning oppebærer en eller flere pensioner, og som er bosat i en anden medlemsstat end Frankrig, alene er omfattet af den franske lovgivning. I en sådan situation finder forordningens artikel 28 og 28a anvendelse, hvoraf følger, at de ydelser i anledning af sygdom, der udbetales til den pågældende, skal afholdes af Frankrig.

35. Med hensyn til personer, som er bosat i en anden medlemsstat end Frankrig, og som oppebærer en eller flere franske pensioner, og en eller flere pensioner udbetalt af en anden medlemsstat, har den franske regering henvist til, at forordningens artikel 33 udtrykkeligt vedrører bidrag til sygesikring, der beregnes på grundlag af pension eller rente i forordningens betydning. Supplerende pensionsydelser er imidlertid ikke omfattet af forordningens materielle anvendel-

sesområde. Det fremgår yderligere af Domstolens dom af 17. maj 1990 (sag C-162/88, Barber, Sml. I, s. 1889), at de omhandlede supplerende pensionsydelser, der er omfattet af en overenskomstmæssig ordning, må anses for en form for opsat løn.

36. Det kan således ifølge den franske regering fastslås, at der i det foreliggende tilfælde hverken er sket en tilsidesættelse af de samlede bestemmelser i artikel 13, stk. 1, og artikel 33 i forordning nr. 1408/71 eller en tilsidesættelse af reglen om en sammenhæng mellem bidrag og ydelser.

P. J. G. Kapteyn
Refererende dommer